

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1993

ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων του έτους 1993

Α'. Σύνταξη του Λεξικού. Οί έρευνητές του Κέντρου ασχολήθηκαν με προσυντακτική εργασία για την έκδοση του ΣΤ' τόμου του Λεξικού.

Οί εργασίες δέν προχώρησαν σύμφωνα με τους αναμενόμενους ρυθμούς, γιατί δόθηκε περισσότερο βάρος:

α) Στην οργάνωση του 'Αρχείου που έχει τελικό στόχο της την δημιουργία βάσης δεδομένων, με την προοπτική τής μηχανοργάνωσης και β) στην έκδοση του περιοδικού «Λεξικογραφικόν Δελτίον», που πιστεύουμε ότι επίσης προβάλλει την πολύπλευρη σε γλωσσικά θέματα φυσιογνωμία του Κέντρου στην 'Ελλάδα και τó έξωτερικό.

Β'. Αναδιοργάνωση του 'Αρχείου. Οί έρευνητές ανέλαβαν την λημματογράφηση τών εκατοντάδων χιλιάδων δελτίων που βρίσκονταν εκτός 'Αρχείου, ένω τó διοικητικό προσωπικό και οί αποσπασμένοι φιλόλογοι ένέταξαν τó ύλικό αυτό στο 'Αρχείο.

'Επίσης τροφοδοτήθηκε ή δημιουργούμενη βάση δεδομένων με νέα λήμματα από τή λέξη **διάζυγος-διακοινώνω**.

Οί αποσπασμένοι φιλόλογοι ασχολήθηκαν με την αποδελτίωση χειρογράφων του Κέντρου.

Γ'. Γλωσσικές 'Αποστολές. 'Ερευνητές και αποσπασμένοι φιλόλογοι εξέτέλεσαν, μετά από απόφαση τής 'Εφορευτικής 'Επιτροπής, γλωσσικές έρευνες σε όλóκληρη την 'Ελλάδα:

- 1) Γιακουμάκη Έλευθερία, στη Μήλο.
- 2) Κατσουλέας Σταύρος, στην Ίκαρία.
- 3) Χριστίνα Μπασέα-Μπεζαντάκου, στην Κέα.
- 4) Νάκας Άθανάσιος, στο νομό Μαγνησίας.
- 5) Άφρουδάκης Άγγελος, στο νομό Ρεθύμνης.
- 6) Τσουκνίδας Γεώργιος, στο νομό Φωκίδας.
- 7) Μουτζούρης Νικόλαος, στο νομό Ήλείας.
- 8) Μαρία Σπυριδωνίδου-Σκαρσουλή, στο νομό Ήμαθίας.
- 9) Σέργης Έμμανουήλ, στην Τήλο.
- 10) Βαδιάκα Εύδοκία, στο νομό Ροδόπης.
- 11) Παπαδοπούλου Ίωάννα, στο νομό Ξάνθης.

Άπό τις έκθέσεις τών έρευνητών φαίνεται ότι τó συλλεγέν ύλικό είναι πολύ ένδιαφέρον για τή γλωσσική έρευνα που έκτελεΐται στο Κέντρο. Σημειώνουμε ότι τά τελευταΐα χρόνια τó νέο γλωσσικό ύλικό συγκεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά από τούς έρευνητές, διότι σχεδόν έξέλιπαν πλέον οι δωρεές χειρογράφων από ιδιώτες.

Τó συλλεγέν ύλικό καταγράφεται τó τελευταΐο δίμηνο του 1993, για να ένταχθει στα χειρόγραφα του Κέντρου. Συνολικά θα εισέλθουν 11 χειρόγραφα έρευνητών.

Άρχείο Τοπωνυμίων. Ο έρευνητής του Κέντρου και υπέθυνος του προσαρτημένου Άρχείου Τοπωνυμίων, παράλληλα με τις λοιπές έργασίες του Κέντρου, συνέχισε τήν όργάνωση του Άρχείου Τοπωνυμίων. Εΐδικότερα άσχολήθηκε: α) με έντοπισμό του άνέκδοτου τοπωνυμικού ύλικού που ύπάρχει διάσπαρτο στις χειρόγραφες συλλογές του Κέντρου· β) με τήν τροφοδότηση 3.000 περίπου τοπωνυμίων τής Κεφαλληνίας, προερχομένων από χειρόγραφα του Κέντρου, στη δημιουργούμενη με Η.Υ. τοπωνυμική Βάση Δεδομένων· γ) με τήν αναμόρφωση και βελτίωση τής βάσης Δεδομένων αυτής, ή όποια περιλαμβάνει ήδη 12.000 περίπου τοπωνύμια, ήτοι τó 10% περίπου του ύλικού τών χειρογράφων του Κέντρου.

Μεταβολές στο Προσωπικό. Στο Κέντρο ύπηρετούν 14 ύπάλληλοι, από τούς όποιους οι 7 είναι έρευνητές, οι 2 γραφεΐς· άποδελτιωτές και οι 5 φιλόλογοι άποσπασμένοι από τó Ύπουργεΐο Παιδείας.

Συμμετοχή σε Συνέδρια. Οι έρευνητές του Κέντρου προσεκλήθησαν σε πολλά συνέδρια έξωτερικού και έσωτερικού. Συγκεκριμένα έλαβαν μέρος οι:

1) Γιακουμάκη Έλευθερία, έρευνήτρια β΄ βαθμίδας, Διευθύνουσα τó Κέντρο, α) στο έτήσιο Συνέδριο του Γλωσσολογικού τομέα Παν/μίου τής Θεσσαλονίκης με θέμα: «Ή γλώσσα τών νεοελληνικών έπωδών» και β) Ήταν μέλος τής όργανωτικής Έπιτροπής του Σεμιναρίου που έγινε στα Χανιά Κρήτης ύπό τήν αίγίδα του

ἐκεῖ Πολυτεχνείου, μὲ θέμα: «Κρητικὴ λαϊκὴ παράδοση καὶ πολιτισμός». Συμμετεῖχε στὸ ἐν λόγω σεμινάριο καὶ ὡς ὁμιλήτρια μὲ θέμα: «Πληροφορίες γιὰ τὴν κοινωνία καὶ τὴν οἰκογένεια ἀπὸ τὰ ριζίτικα τραγούδια».

2) **Κατσουλέας Σταῦρος**, ἐρευνητὴς β' βαθμίδας α) στὸ Η' Συμπόσιο Αἰγαίου ποῦ ἔγινε στὴν Κάρπαθο μὲ θέμα «Γλωσσικὲς παρατηρήσεις στὰ τοπωνύμια τοῦ Καστελλόριζου» καὶ β) στὸ Οἰνολογικὸ συμπόσιο τῆς Νάουσας μὲ θέμα: «Τὸ πατητήρι καὶ τὸ πολὴνι στὰ βορειοελληνικὰ ἰδιώματα».

3) **Χριστίνα Μπασέα-Μπεζαντάκου**, ἐρευνητριά β' βαθμίδας, πῆρε μέρος μὲ ἀνακοίνωση στὴν Ἡμερίδα Λεξικογραφίας ποῦ ὀργάνωσε τὸ Ἰνστιτοῦτο τῆς Δανίας στὴν Ἀθήνα στίς 5-11-1993. Θέμα ἀνακοινώσεως: «Οἱ νεοελληνικὲς διάλεκτοι καὶ τὸ Ἱστορικὸ Λεξικὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν» (στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα).

4) **Νάκας Ἀθανάσιος**, ἐρευνητὴς β' βαθμίδας, πῆρε μέρος στὸ α) ἐτήσιο Συνέδριο τοῦ Γλωσσολογικοῦ τομέα Παν/μίου Θεσσαλονίκης, μὲ τίτλο ἀνακοίνωσης «Μορφολογικὴ ἀντίθεση καὶ τὰ σχετικὰ σχήματα λόγου», β) στὸ Διεπιστημονικὸ Συνέδριο γιὰ τὴ Γλῶσσα ποῦ ὀργάνωσε ἡ Πρυτανεία τοῦ πανεπιστημίου Πατρῶν μὲ θέμα ἀνακοινώσεως «Ἔφος, ρητορικότητα καὶ λογοτεχνικότητα» καὶ γ) στὸ Συνέδριο γιὰ τὴ Διεθνοποίηση τῆς Ἑλληνικῆς Γλῶσσας, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

5) **Μουτζούρης Νικόλαος**, ἐρευνητὴς δ' βαθμίδας, πῆρε μέρος στὸ Δωδεκανησιακὸ Συμπόσιο ποῦ ἔγινε στὴν Κάρπαθο ἀπὸ 18 ἕως 22 Αὐγούστου μὲ θέμα ἀνακοινώσεως «Τὸ φαινόμενο τῆς ὀνοματοθεσίας καὶ ἡ ἐτυμολογικὴ ἀρχὴ τῶν λέξεων, ὅπως ἀναδεικνύεται στὸ γλωσσικὸ πλοῦτο τῆς Καρπάθου καὶ τῆς Δωδεκανήσου».

6) **Σέργης Ἐμμανουήλ**, ἀποσπασμένος φιλόλογος, πῆρε μέρος στὴν Ἡμερίδα ποῦ ὀργάνωσαν (στίς 20-5-1993) τὸ Γ' γραφεῖο Β/βάθμιας Ἐκπαίδευσης καὶ ἡ Ἱερὰ μητρόπολις Περιστερίου. Ἡ ἡμερίδα εἶχε γενικὸ τίτλο Βαλκάνια (Γλῶσσα Ἱστορία-Πολιτισμός). Τὸ θέμα ἀνακοινώσεώς του ἦταν «Κύριλλος καὶ Μεθόδιος: ἡ σημασία τοῦ ἀποστολικοῦ τους ἔργου γιὰ τὸ Βυζάντιο καὶ τὰ Βαλκάνια».

Δ'. Λεξικογραφικὸν Δελτίον. Ἐξεδόθη ὁ 18ος τόμος τοῦ Λεξικογραφικοῦ Δελτίου, ποῦ εἶχε ἀρχίσει τὸ θέρος τοῦ 1992.

Τὸ περιοδικὸ ἐπιμελήθηκε ὁ ἐπόπτης τοῦ Κέντρου, Ἀκαδημαϊκὸς κ. Νικόλαος Κονομῆς, καὶ τριμελὴς ἐπιτροπὴ ἐρευνητῶν, ἀποτελούμενη ἀπὸ τοὺς Γιακουμάκη Ἐλευθερία, Μπασέα-Μπεζαντάκου Χριστίνα καὶ Ἀγγελὸ Ἀφρουδάκη.

Ἡδη προετοιμάζεται ἡ ἔκδοσις τοῦ ἐπομένου ΙΘ' τόμου.

Ε'. Βιβλιοθήκη. Κατὰ τὸ ἔτος 1993 κατεγράφησαν 179 νέοι τίτλοι βιβλίων.

Ἐκ τούτων, οἱ 33 ἀγοράστηκαν, οἱ 6 ἀντηλλάγησαν καὶ οἱ ὑπόλοιποι 140 δωρήθηκαν στὸ Κέντρο.

ΣΤ'. Πρόγραμμα Μηχανογράφησης τοῦ Κέντρου. Ὡς σημαντικώτερη θεωροῦμε τὴν προσπάθεια ἑνταξῆς γιὰ χρηματοδότηση τοῦ Κέντρου τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ ἀπὸ ἐθνικὰ καὶ κοινοτικὰ προγράμματα. Ἡ προσπάθεια αὕτη γίνεται μὲ πρωτοβουλία τοῦ κ. Γενικοῦ Γραμματέα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ πρόταση τοῦ Προέδρου τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου, Ἀκαδημαϊκοῦ, κ. Ἀγαπητοῦ Τσοπανάκη.

Εἰδικώτερα κύριοι στόχοι τῆς ἑνταξῆς τοῦ Κέντρου στὰ προγράμματα αὐτὰ εἶναι:

- 1) Προμήθεια ἐξοπλισμοῦ γιὰ τὴν ἄμεση διάσωση τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, τὸ ὁποῖο φθαίρεται ἐξαιτίας τοῦ χρόνου.
- 2) Ἐγκατάσταση τοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἑναρξὴ εἰσαγωγῆς τῶν εἰκόνων, ἐκπαίδευση προσωπικοῦ γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ εἰκόνων.
- 3) Σχεδιασμός τῆς βάσης δεδομένων γιὰ τὴν ἀρχειοθέτηση.
- 4) Σχεδιασμός λογισμικοῦ βάσεως γιὰ τὸ Ἱστορικὸ Λεξικόν.

Ζ'. Λοιπὲς Δραστηριότητες. 1) Τὸ Κέντρο φιλοξένησε ξένους καὶ Ἑλληνες μελετητές, ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα καὶ θέματα λεξικογραφίας.

2) Γιὰ τὴν βελτίωση τῶν συνθηκῶν ἐργασίας καὶ τοῦ εὐπρεπισμοῦ τοῦ χώρου ποὺ στεγάζει τὸ Κέντρο τοῦ Λεξικοῦ ἔγινε βαφὴ τοῦ κτηρίου καὶ ἀντικατάσταση μέρους τῶν φθαρμένων ἐπίπλων.

Συνοπτικὴ εἰκόνα τῶν δραστηριοτήτων τοῦ Κέντρου τοῦ Λεξικοῦ. 1) Ἐγίναν ἐνέργειες γιὰ χρηματοδότηση τοῦ Λεξικοῦ ἀπὸ ἐθνικὰ ἢ κοινοτικὰ προγράμματα.

2) Ἐγίνε προετοιμασία γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ ΣΤ' τόμου.

3) Ἐνετάγη νέο σημαντικὸ ὑλικὸ στὸ Ἀρχειῶ.

4) Ἐξετελέστησαν σημαντικὲς γλωσσοσυλλεκτικὲς ἐργασίες.

5) Ἐξεδόθη ἡ ἐπετηρίδα τοῦ Κέντρου.

6) Συνεχίστηκε στοὺς δύο Η/Υ ἡ τροφοδοσία α) τῆς βάσης δεδομένων γιὰ λημματολόγιο τοῦ Ἀρχείου (Σπυριδωνίδου-Σιαρσοῦλῃ Μαρία) καὶ β) τῆς τοπωνυμικῆς βάσης δεδομένων (Ἄγγελος Ἀφρουδάκης).

7) Προβολὴ τοῦ Κέντρου αὐτοῦ τῆς Ἀκαδημίας ἀπὸ τὴ συμμετοχὴ τῶν ἐρευνητῶν σὲ πολλὰ γλωσσολογικὰ συνέδρια.

Ἡ Διευθύνουσα
Ἐλευθερία Γιακουμάκη